

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE TÄISKOGU 575. ISTUNGJÄRK, 14.12.2022–
15.12.2022

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kestlik ringlussevõtt, teise toorme kasutamine ja õiglane üleminek Euroopa raud- ja mitteraudmetallide tööstuses“

(omalgatuslik arvamus)

(2023/C 140/01)

Raportöör: **Anastasis YIAPANIS**

Kaasraportöör: **Michal PINTÉR**

Täiskogu otsus	20.1.2022
Õiguslik alus	kodukorra artikli 52 lõige 2 omalgatuslik arvamus
Vastutav sektsioon	tööstuse muutuste nõuandekomisjon
Vastuvõtmine sektsioonis	9.12.2022
Vastuvõtmine täiskogus	24.1.2023
Täiskogu istungjärk nr	575
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	183/0/2

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märgib, et kvaliteetse teise toorme puudumine ja konkurentsivõimetus hinnad takistavad teise toorme ulatuslikumat kasutuselevõttu. Komitee nõuab asjakohaseid poliitikameetmeid ja rahastamisvõimalusi, et ehitada uusi ringlussevõturajatisi ja ajakohastada olemasolevate rajatiste tehnoloogiat. Komitee leiab, et uute ringmajanduse ärimudelite jaoks tuleks kogu ringlussevõtu väärtusahelas kasutusele võtta maksimeetmed ja -soodustused. Eritähelepanu tuleks pöörata väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ja idufirmade olulisele rollile üleminekuprotsessis.

1.2. Komitee nõuab lisameetmeid, millega toetatakse ja rahastatakse teadus- ja arendustegevust kriitilise tähtsusega toorainete asendamisel, ressursside tarbimise vähendamisel ja tootetõhususe parandamisel. Samuti on vaja meetmeid Euroopa Liidu järelevalve, riskijuhtimise ja üldise juhtimise tõhustamisel kriitilise tähtsusega toorainete valdkonnas.

1.3. Komitee väljendab heameelt ülemaailmse ringmajanduse liidu⁽¹⁾ loomise üle 2021. aasta veebruaris ning on veendunud, et organisatsiooni liikmeskonda tuleks laiendada.

1.4. Komitee leiab, et kõigis liikmesriikides tuleks edasi arendada sihipäraseid poliitikameetmeid ja avaliku sektori investeeringuid, et edendada kestlikku arengut ja õiglast üleminekut.

1.5. Komitee rõhutab, et suurenenud on vajadus töötajate järele, kes on spetsialiseerunud ringlussevõtule, pikema kasutuseaga toodete projekteerimisele ja tootmisele, jäätmekäitlusele ja põhjalikule sortimisele. Sotsiaalpartneritel ja tööstuse valdkonna kodanikuühiskonna organisatsioonidel on äärmiselt oluline roll õiglase ülemineku mehhanismi rakendamisel ja jälgimisel. Seega kutsub komitee üles intensiivsemale dialoogile ja tihedamale koostööle Euroopa ja riiklike ametiasutuste ning tööstuse sidusrühmade vahel.

1.6. Komitee leiab, et kindlaks tuleks määrata jäätmete raamdirektiivi asjakohased kriteeriumid Euroopa rohelise kokkuleppe ja ringmajanduse tegevuskava kaugemale vaatavate eesmärkide saavutamiseks ja seejärel need ELis ühtlustada.

1.7. Jäätmete eksport peaks olema lubatud üksnes siis, kui sihtriigis järgitakse täielikult keskkonna- ja sotsiaalseid standardeid ning seal on usaldusväärsed ja tõhusad auditiprotseduurid, millesse kaastakse sotsiaalpartnereid ja asjakohaseid valitsusväliseid organisatsioone. Komitee nõuab ranget järelevalvet jäätmete liigitamisega seotud küsimuste üle ning asjakohaste ja tõhusate kaitsemeetmete kehtestamist ekspordi peatamiseks, kui ettenähtud tingimused ei ole täidetud. Lisaks kutsub komitee Euroopa Parlamenti ja ELi nõukogu üles rakendama samasuguseid rangeid kriteeriume nii OECD riikidesse kui ka OECD-välistesse riikidesse eksporditavate jäätmetega seotud keskkonnavalaste kohustuste puhul.

1.8. Komitee juhib tähelepanu probleemile seoses vanametalli ebaseadusliku ekspordiga Euroopast ja väljaspool ELi toodetud kaupade kahtlase reimpordiga ning kutsub üles tagama rangema piirikontrolli.

1.9. Komitee arvates toob ELi-siseselt veetavate jäätmete kiirem käitlemine kaasa raud- ja mitteraudmetallide parema ringluse, muutes need konkurentsivõimelisemaks ja vähendades nende kasvuhoonegaaside heidet.

1.10. Kuna ringlussevõetavust toetav tootedisain on kvaliteetse teise toorme ringluse ja kättesaadavuse parandamise aluseks, kutsub komitee üles tunnustama kestlike toodete ökodisaini määruuses ringlusse võetava toorme ja kõrvalsaaduste kasutamist. Toodete kasutusea pikendamine muutub Euroopa tööstuse konkurentsivõime jaoks üha olulisemaks.

1.11. Komitee leiab, et minimaalsete keskkonnakestlikkuse ja sotsiaalsete nõuete lisamine ehitustoodete määruusesse koos märgistamise ja turustiimulitega looks kestlikele toodetele võrdsed tingimused.

1.12. Tööstuseksperptide ja muude asjakohaste sidusrühmade osalemine on oluline, et tagada ringmajanduse põhimõtete järgimine tootedisaini kõigil tasanditel. Komitee on seisukohal, et teadus- ja arendustegevusse tehtavaid investeeringuid ning avaliku ja erasektori partnerlusi tuleb tugevdada ja rahaliselt toetada.

1.13. Komitee leiab, et keskkonnahoidlikel riigihangetel on oluline roll ringmajanduse mudelite kasutuselevõtu kiirendamisel ja kestlikkuse edendamisel. Komitee on veendunud, et ehitustoodete ühtlustatud standardimine ELis tagaks sidusa raamistiku ja vähendaks liikmesriikidevahelist killustatust.

1.14. Komitee peab kiiduväärseks komisjoni kavatsust edendada mitmeid seadusandlikke ettepanekuid eesmärgiga suurendada toodete parandatavust ja ringlussevõetavust, pikendada toodete olemusringi, võtta kasutusele energiamärgistus ja osutada tarbijatele kättesaadavaid parandusteenuseid.

1.15. Komitee leiab, et laiendatud tootjavastutuse süsteemides tuleks arvesse võtta pakendimaterjalide ringlussevõetavust, kasutades keskkonnahoidlikkust arvesse võtvaid tasusid.

⁽¹⁾ Global Alliance on Circular Economy and Resource Efficiency.

2. Sissejuhatavad märkused

2.1. Oma teatises „2020. aasta uue tööstusstrateegia ajakohastamine: ehitame üles tugevama ühtse turu, et Euroopa saaks taastuda“⁽²⁾ rõhutas Euroopa Komisjon, et energiamahukad tööstusharud on Euroopa majanduse jaoks hädavajalikud ja neid tuleb toetada, et luua uusi turge kliimanetraalsetele toodetele ja ringlustoodetele, näiteks terasele. Samuti märkis komisjon, et ELi üleminek kliimanetraalsusele võib muuta praeguse sõltuvuse fossiilkütustest sõltuvuseks toormest, mida hangitakse väljastpoolt ELi.

2.2. COVID-19 pandeemia on selgelt näidanud, et Euroopa tarneahelad on ebakindlad ja sõltuvad strateegiliste toorainete puhul välisriikidest. Endiselt esineb puudujääke ja näib, et EL ei suuda muuta väärtusahelaid vastupidavamaks ega olla paremini valmistunud võimalikeks tulevasteks šokkideks rohe- ja digipöörde ajal.

2.3. Rahvusvahelise Energiaagentuuri andmetel suureneb mineraalide nõudlus 2050. aastaks kuus korda. Kuna esmase toorme kättesaadavus on ELis piiratud ja sageli olematu, tuleb keskenduda ringlussevõtu võimekuse ja suutlikkuse parandamisele ning teise toorme jaoks reaalse turu loomisele.

2.4. Püüdes saavutada Euroopa rohelises kokkuleppes seatud eesmärgi, peavad EL, liikmesriigid ja tööstuse sidusrühmad tagama, et tööstuse konkurentsivõime, tööstuse väärtusahelad, töötajad ja kogu ühiskond ei satuks ohtu. Seetõttu tuleb ajakohastada Euroopa ringlussevõtuahelat alates jäätmetest kuni uute lõpptoodeteni ning keskenduda tõhusale ja kestlikule ringlussevõtule, sh tööstussümbioosi meetodikat edendades.

3. Ringlus, korduskasutamine ja ringlussevõtt, teise toorme kättesaadavus

3.1. EL püüab muuta majandust kestlikumaks ja ringluspõhisemaks, et suuta luua juurde 700 000 töökohta⁽³⁾. Mõne materjali, näiteks raua, tsingi ja plaatina kasutusel on saavutatud parimad võimalikud tulemused. Samas haruldaste muldmetallide puhul, näiteks gallium ja iriidium, on kriitilise tähtsusega toorainete vastav osakaal üsnagi tühine. Hinnanguliselt takistab iga tonn ringlusse võetud terast 1,5 tonni CO₂ heite sattumist atmosfääri. Komitee märgib, et teise toorme laiendasemat kasutuselevõttu takistavad just kvaliteetse teise toorme puudumine, üldine kättesaadavuse puudumine ja konkurentsivõimetud hinnad.

3.2. Venemaa sissetung Ukrainasse on suurendanud survet ELi tööstuse toorainetarnetele ja ringlussevõtu toetamisest ei piisa edasiste toorainevajaduste rahuldamiseks. Seepärast kutsub komitee üles rakendama kiireloomulisi lisameetmeid, et toetada ja rahastada teadus- ja arendustegevust kriitilise tähtsusega toorainete asendamiseks, ressursside tarbimise vähendamiseks, tootetõhususe parandamiseks jne. Komitee pooldab komisjoni terviklikku lähenemisviisi Euroopa kriitilise tähtsusega toorainete õigusakti ettepanekus ja peab vajalikuks parandada ELi järelevalvet, riskijuhtimist ja juhtimist kriitilise tähtsusega toorainete vallas. Lisaks leiab komitee, et ELi välistegevust kriitilise tähtsusega toorainete valdkonnas tuleks tõhustada järgmiste meetmete kaudu: sihipärased strateegilised partnerlused kolmandate riikidega, kahepoolsed/piirkondlikud kaubanduslepingud ja läbirääkimised, valdkondlikud lepingud, arengukoostöö ja mitmepoolsed algatused.

3.3. EL kui kliimamuutuste vastase võitluse eestvedaja peaks suutma oma territooriumil tekkivate jäätmetega ise toime tulla ja mitte neid eksportida. Raudmetallijäätmete (raua- ja terasejäätmete) eksport on aga 2021. aastal võrreldes 2015. aastaga suurenenud 113%. See ulatub 19,5 miljoni tonnini ja moodustab rohkem kui poole (59%) kogu ELi jäätmete ekspordist. Komitee juhib tähelepanu probleemile, mis on seotud vanametalli ebaseadusliku ekspordiga Euroopast ja väljaspool ELi toodetud kaupade kahtlase reimpordiga.

3.4. Energia ja toorainete hinnatõusu tõttu rõhutab komitee, et võrreldes toorainete kaevandamisega väheneb ringlussevõtul energiakasutus ja kasvuhooonegaaside heide märkimisväärselt. Komitee arvates tuleks vastu võtta poliitikameetmed, et ehitada uusi ringlussevõturajatisi ja tehnoloogiliselt ajakohastada olemasolevaid rajatisi, sealhulgas riiklike taaste- ja vastupidavuskavade kaudu. Komitee leiab, et kogu väärtusahelas tuleks uute ringmajanduse ärimudelite jaoks kasutusele võtta maksusoodustused. Eritähelepanu tuleks pöörata väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ja idufirmade olulisele rollile üleminekuprotsessis.

⁽²⁾ EUR-Lex, Euroopa Komisjoni teatis COM/2021/350 final, „2020. aasta uue tööstusstrateegia ajakohastamine“.

⁽³⁾ EUR-Lex, „Uus ringmajanduse tegevuskava. Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel“.

3.5. Komitee peab kiiduväärseks ülemaailmse ringmajanduse liidu loomist 2021. aasta veebruaris valitsuste liiduna, mis teeb koostööd ringmajanduse parandamiseks ja õiglase ülemineku tagamiseks. Komitee leiab, et selle liidu liikmeskonda tuleks laiendada, kuna loodusvarade kestliku majandamise tagamiseks on vaja teha suuremaid ülemaailmseid jõupingutusi.

4. Õiglase üleminek

4.1. Samal ajal kui ELi majanduses on toimumas rohe- ja digipööre, esineb mõnes piirkonnas ja sektoris ka konkreetseid sotsiaal-majanduslikke raskusi ning metallitööstuses tööhõive- ja oskuste probleeme. ELi ettevõtted ja töötajad vajavad suuremat toetust, et toime tulla uutest ärimudelitest tulenevate nõuetega ning olla paremini ette valmistatud tulevasteks probleemideks ja võimalusteks. Lisaks sellele tuleb ringmajandusele üleminekul ära hoida töötingimuste moonutamine. Komitee leiab, et kõigis liikmesriikides tuleks edasi arendada sihipäraseid poliitikameetmeid ja avaliku sektori investeeringuid, et edendada kestlikku arengut ja õiglast üleminekut.

4.2. Komitee on toetanud õiglase ülemineku mehhanismi vastuvõtmist osana Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskavast ning peab seda oluliseks vahendiks tagamaks, et mitte kedagi ei jäetaks kliimanetraalsele majandusele üleminekul kõrvale. Õiglase ülemineku fondi (energiasüsteemi ümberkujundamise mehhanismi esimene samm) vastuvõtmine oli oluline samm edasi.

4.3. Komitee leiab, et sotsiaalpartneritel ning kodanikuühiskonnal ja tööstusorganisatsioonidel on äärmiselt suur osatähtsus õiglase ülemineku mehhanismi rakendamisel ja jälgimisel. Neil on kaalukas roll riiklike ametiasutuste teadlikkuse suurendamisel kodanike ja ettevõtjate erivajadustest. Komitee soovib tõhustada dialoogi ja koostööd Euroopa ja riiklike ametiasutuste, tööstuse sidusrühmade ja asjaomaste tööstusvaldkonna valitsusväliste organisatsioonide vahel.

4.4. Kõigi tasandite sotsiaalpartneritel on väga oluline roll õiglase ülemineku strateegiate üle peetaval läbirääkimistel tööõukogudes või muudes asjakohastes sotsiaaldialoogi organites. Neil on parimad võimalused töökohtade loomise ja kadumise kaardistamiseks ning tööjõu koolituse ja oskuste täiendamise tulevaste vajaduste analüüsimiseks ja prognoosimiseks. Praegu on kõige suurem vajadus töötajate järele, kes on spetsialiseerunud ringlussevõtule, pikema kasutuseaga toodete projekteerimisele ja tootmisele, jäätmekäitlusele ja põhjalikule sortimisele.

5. Jäätmed, jäätmete raamdirektiiv ja jäätmesaadetiste määrus

5.1. Jäätmetel on oluline väärtus teise toorme taaskasutamise seisukohast. Nimelt aitavad jäätmed kaasa ELi ringmajandusele ja Euroopa rohelise kokkuleppe elluviimisele ning kahandavad sõltuvust imporditud esmasest toormeest ja säästavad loodusvarasid. Samal ajal vähendatakse jäätmete taaskasutusega esmase toorme kaevandamiseks ja töötlemiseks vajalikku energiatarbimist Euroopas ning CO₂ heidet raud- ja mitteraudmetallide tööstuses.

5.2. ELi jäätmete raamdirektiivi eelseisev läbivaatamine on oluline nii kodumajapidamiste kui ka tööstuse jaoks. Läbivaatamise eesmärk on suurendada keskkonna ja rahvatervise kaitset jäätmekäitluse mõju eest, vähendada jäätmekoguseid, suurendada korduskasutamist ja parandada liigiti kogumist, et soodustada korduskasutamiseks ettevalmistamist ja kvaliteetset ringlussevõttu.

5.3. Komitee leiab, et jäätmete raamdirektiivi asjakohased kriteeriumid Euroopa rohelise kokkuleppe ja ringmajanduse tegevuskava kaugele vaatavate eesmärkide saavutamiseks tuleks kindlaks määrata ja seejärel ELis ühtlustada. Komitee leiab, et mitmetimõistetavuse, dubleerimise ja kattumise vältimiseks on vaja sidusust teiste õigusaktidega, eelkõige kestlike toodete ökodisaini määrusega ja ELi liikmesriikide õigusaktidega.

5.4. ELi-siseselt veetavad suuremad jäätmekogused ja kiirem käitlemine toovad kaasa raud- ja mitteraudmetallide suurema ELi-sisese ringlussevõtu, muutes need metallid konkurentsivõimelisemaks ja aidates vähendada nende kasvuhoonegaaside heidet. Lisaks luuakse komisjoni hinnangul ringlussevõtu ja korduskasutamise sektoris 9 000–23 000 uut töökohta.

5.5. Komitee on juba järeldanud, et kvaliteetsete ringlusse võetavate jäätmete eksport vähendab ELi kestlikkust ja ülemaailmset konkurentsivõimet, sest liiduvälistele konkurentidele antakse väärtuslikke ressursse⁽⁴⁾. Et täielikult ära kasutada suurenenud jäätmekoguseid ELis, nõuab komitee teadus- ja arendustegevuse jaoks rahastamisvõimalusi. Eesmärk on avastada tippasemel tehnoloogiaid korduskasutamise ja ringlussevõtu tarbeks ning arendada välja nüüdisaegsed jäätmekäitlus- ja ringlussevõturajatised.

5.6. Jäätmete eksport ELis peaks olema lubatud üksnes siis, kui keskkonna- ja sotsiaalsed standardid on samaväärsed ELi omadega ning neid järgitakse sihtriigis täielikult. Vanametalli kadu tuleb vältida ELi piirikontrolli rangemaks muutmise teel. Eksporditavate jäätmete suhtes tuleks aga samal ajal kohaldada rangemaid läbipaistvuseeskirju ning nendega seotud teave nende käitlemise ja standardite järgimise kohta tuleks teha üldsusele kättesaadavaks. Komitee peab kiiduväärseks komisjoni ettepanekut korraldada väljaspool liitu asuvates jäätmehooldlates välisauditeid ja seda ka riigi tasandil. Komitee on juba nõudnud, et auditimenetlustes peaksid osalema ka sotsiaalpartnerid ja asjaomased valitsusvälised organisatsioonid⁽⁵⁾.

5.7. Komitee arvates tuleks tagada eriti range kontroll jäätmete liigitamisel juhul, kui jäätmete eksportijad üritavad oma praegust jäätmete ekspordi ümber liigitada ekspordiks, mille puhul eksporditakse jäätmeid, mis on lakanud olemast jäätmed. Selline risk võib kogu komisjoni kavandatud jäätmete ekspordi reformi täielikult ohtu seada.

5.8. Prioriteediks tuleks seada kohalike jäätmekäitlustingimuste ja -eeskirjade eelkontrolli või tõhusa järelkontrolli tegemine. Komitee kutsus üles võtma kasutusele asjakohaseid ja tõhusaid kaitsemeetmeid ekspordi peatamiseks, kui ettenähtud tingimused ei ole täidetud.

5.9. Komitee kutsus üles lühendama läbivaadatava jäätmesaadetiste määruse kohaldamise üleminekuperioodi kahe aasta võrra. Praegu on kavandatud 30-päevane tähtaeg, mille jooksul saavad transiidikoha pädevad asutused esitada kavandatud taaskasutuseks mõeldud saadetiste vastu vastuväiteid. Seda tähtaega tuleks lühendada kümne päevani, et tagada toimivus ja vältida tarbetuid viivitusi. Komitee nõuab ka nimetatud asutustele selgete piirangute kehtestamist, et need ei saaks sama saadetise vastu mitu korda vastuväiteid esitada.

5.10. Keskkonnavalase terviklikkuse tagamiseks kutsus komitee parlamenti ja nõukogu üles rakendama samasuguseid ranged kriteeriume nii OECD riikidesse kui ka OECD-välistes riikidesse eksporditavate jäätmetega seotud keskkonnavalaste kohustuste puhul.

5.11. Jäätmesaadetiste määruse kehtivates täitmisenetlustes esinevad puudused on suurendanud ebaseaduslike jäätmete vedu, mida teostavad kuritegelikud organisatsioonid. See moodustab hinnanguliselt 30 % kõigist jäätmesaadetest Euroopas⁽⁶⁾. Komitee toetab kontrolli- ja uurimisenetluste jõustamist ning kutsus liikmesriike ja ELi üles tegema täielikku koostööd kooskõlas ELi uue organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegiaga (2021–2025)⁽⁷⁾.

5.12. Tööstuse sidusrühmadel ja valitsusvälistel organisatsioonidel on oluline roll võitluses ebaseaduslike jäätmesaadetiste vastu. Mittekonfidentsiaalsed andmed tuleks teha kättesaadavaks kõigile huvitatud isikutele, kuna suurem läbipaistvus aitab vähendada ebaseaduslikke jäätmesaadetisi.

6. Ökodisain

6.1. Komitee leiab, et kestlike toodete ökodisaini käsitlevaid õigusakte on vaja tugevdada, et saavutada Euroopa rohelises kokkuleppes ja ringmajanduse tegevuskavas seatud ELi kaugele vaatavad eesmärgid. Kestlike toodete ökodisaini määrus annab ELi tootjatele võimaluse ühise hindamise meetodi abil eristada oma tooteid kehvemate keskkonnatoime näitajatega toodetest. Tööstuseksperdid ja muude asjakohaste väärtusahela sidusrühmade osalemine on oluline, et tagada ringmajanduse kohaldamine tootedisaini kõigil tasanditel. Nii kaasatakse tootedisaini jäätmetekke vältimine ja ringlusse võetud materjalide sisalduse miinimumnõuded.

⁽⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse jäätmesaadetisi ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1257/2013 ja (EL) 2020/1056“(COM(2021) 709 final – 2021/0367 (COD)) (ELT C 275, 18.7.2022, lk 95).

⁽⁵⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse jäätmesaadetisi ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1257/2013 ja (EL) 2020/1056“(COM(2021) 709 final – 2021/0367 (COD)) (ELT C 275, 18.7.2022, lk 95).

⁽⁶⁾ Küsimused ja vastused uute jäätmesaadetisi käsitlevate ELi eeskirjade kohta.

⁽⁷⁾ ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegia (2021–2025).

6.2. Komitee kutsub üles lisama kestlikkuse määratlusse ka sotsiaalsed aspektid, mitte ainult keskkonnanõuded, nagu see on praegu. Sotsiaalsed aspektid peaksid olema kooskõlas rahvusvaheliste tööstandarditega, näiteks sotsiaaldialogi ja kollektiivlääbirääkimiste arvessevõtmisega.

6.3. Teisese toorme ja kõrvalsaaduste kasutamist tuleks kestlike toodete ökodisaini määruuses tunnustada, kuna need võivad märkimisväärselt kaasa aidata ELi kliimamuutuste poliitika eesmärkide saavutamisele. Samuti on toodete ja nende koostismaterjali ringlussevõetavuse kavandamine väga oluline selleks, et parandada ringlust ja kvaliteetse teisese toorme kättesaadavust.

6.4. Digitaalne tootepass on oluline vahend, mille abil anda klientidele asjakohast teavet toodete kestlikkuse kohta. Samuti aitab tootepass kaitsta tootjate intellektuaalomandi õigusi, mis takistab andmete väärkasutamist ja rohapesu. Oluline on kasutusele võtta vastupidav, usaldusväärne ja terviklik andmebaas, et tagada sellise teabe kättesaadavus nii traditsioonilisel turul kui ka internetiturul.

6.5. Lisaks muutub toodete pikem kasutusiga Euroopa tööstuse konkurentsivõime jaoks üha olulisemaks eelkõige seepärast, et EL sõltub sageli kolmandatest riikidest. Komitee leiab, et teadus- ja arendustegevusse tehtavaid investeeringuid ning avaliku ja erasektori partnerlusi tuleb tugevdada ja rahaliselt toetada.

7. Ehitustoodete määrus

7.1. Koos kestlike toodete ökodisaini määruuse ettepanekuga annab ehitustoodete määruuse läbivaatamine võimaluse ühtlustada toodete kestlikkuse eesmärgid ehitusvaldkonna eri turusektorites. Kuigi ehitustoodete määruuse ettepanekus tunnustati ringlusse võetud materjalide kasutamise tähtsust, võib kõrvalsaaduste kasutamine samuti aidata vähendada sõltuvust esmastest loodusvaradest. Seetõttu tuleb seda toodete toimivuse kriteeriumides arvesse võtta.

7.2. Komitee leiab, et minimaalsete keskkonnakestlikkuse ja sotsiaalsete nõuete kehtestamine koos märgistamise ja turustiimulitega loob kestlikele toodetele võrdsed tingimused ja tagaks nende nõuetekohase tunnustamise.

7.3. Keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumide puhul tuleks kasutada ehitustoodete määruusega kehtestatud toimivuse piiratasemeid. Komitee leiab, et keskkonnahoidlikel riigihangetel on oluline roll ringmajanduse mudelite kasutuselevõtu kiirendamisel, kestlikkuse edendamisel ja ELi turu loomisel kestlikele toodetele. Komitee on veendunud, et ehitustoodete ühtlustatud standardimine ELis loob liikmesriikides sidusa raamistiku ning suurendab ka läbipaistvust vastupidavuse, parandatavuse, ohutuse jne vallas.

7.4. Komitee rõhutab, et praegu ehitussektoris kasutatavad hindamismeetodid ei ole täielikult ühtlustatud ja võivad viia erinevate tulemusteni kogu ELis ning seeläbi ka võrreldavuse puudumiseni. Eeltingimuseks on ehitustoodete keskkonnatoime hindamise järjepidevuse ja võrreldavuse parandamine. Komitee leiab, et keskkonnajalajälje määramise meetoodika⁽⁸⁾ areng on positiivne ja võib aidata neid eesmärke saavutada.

7.5. Komitee peab kiiduväärseks komisjoni kavatsust edendada mitmeid seadusandlikke ettepanekuid eesmärgiga suurendada toodete parandatavust, pikendada toodete olemusringi, võtta kasutusele energiamärgistus ja osutada tarbijatele kättesaadavaid parandusteenuseid.

8. Pakendite ja pakendijäätmete direktiiv

8.1. Oluline on tagada, et kogu turule lastav pakendimaterjal oleks kas ringlusse võetav või korduvkasutatav. Pakendite ringlussevõetavuse kavandamisel tuleks arvesse võtta mitte ainult ringlussevõtu määra, vaid ka materjalide ringlussevõetavust ilma olemuslikke omadusi kaotamata ja esmase materjali asendamise ulatust. See aitab tagada kvaliteetse ringlussevõtu olemusringi lõpus. Laiendatud tootjavastutuse süsteemides tuleks arvesse võtta pakendimaterjalide ringlussevõetavust, kasutades keskkonnahoidlikkust arvesse võtvaid tasusid.

⁽⁸⁾ Komisjoni 15. detsembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/2279 toodete ja organisatsioonide olemusringi keskkonnatoime mõõtmisel ja teatavastegemisel kasutatavate keskkonnajalajälje määramise meetodite kasutamise kohta (ELT L 471, 30.12.2021, lk 1).

8.2. Ringlusse võetud materjalil on oma osa nõudluse stimuleerimisel ringlusse võetavate materjalide järele. Küll aga on terasepakendite puhul juba olemas hästi toimiv teiseste materjalide turg, kus terasepakendite ringlussevõtu määr on juba üle 84 %. Seetõttu võib ringlusse võetud materjali sisalduse suurendamise kohustus tegelikult suurendada kasvuhoonegaaside heidet, kui vanametalli tuleb transportida suurte vahemaade taha ja suunata ümber muudest lähtevoogudest.

Brüssel, 24. jaanuar 2023

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG
